

Γνώμη του Συμβουλίου Προστασίας Δεδομένων (άρθρο 64)

Γνώμη 4/2024 σχετικά με την έννοια της κύριας εγκατάστασης υπευθύνου επεξεργασίας κατά το άρθρο 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ

Εκδόθηκε στις 13 Φεβρουαρίου 2024

Translations proofread by EDPB Members.

This language version has not yet been proofread.

Συνοπτική παρουσίαση

Η εποπτική αρχή της Γαλλίας ζήτησε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων να εκδώσει γνώμη σχετικά με την έννοια της κύριας εγκατάστασης υπευθύνου επεξεργασίας κατά το άρθρο 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ, καθώς και σχετικά με τα κριτήρια για την εφαρμογή του μηχανισμού μίας στάσης, ειδικότερα όσον αφορά την έννοια του «τόπου της κεντρικής διοίκησης» υπευθύνου επεξεργασίας στην Ένωση.

Με την παρούσα γνώμη, το ΕΣΠΔ συμπεραίνει ότι ο «τόπος της κεντρικής διοίκησης» υπευθύνου επεξεργασίας στην Ένωση μπορεί να θεωρηθεί ως κύρια εγκατάσταση κατά την έννοια του άρθρου 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ, μόνον εφόσον σε αυτόν λαμβάνονται οι αποφάσεις σχετικά με τον σκοπό και τα μέσα της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ασκείται η εξουσία εφαρμογής των εν λόγω αποφάσεων.

Περαιτέρω, το ΕΣΠΔ εκτιμά ότι ο μηχανισμός μίας στάσης μπορεί να εφαρμοστεί μόνον όταν υπάρχουν στοιχεία που αποδεικνύουν ότι μια από τις εγκαταστάσεις του υπευθύνου επεξεργασίας στην Ένωση λαμβάνει τις αποφάσεις σχετικά με τους σκοπούς και τα μέσα για τις σχετικές πράξεις επεξεργασίας και ασκεί την εξουσία εφαρμογής των εν λόγω αποφάσεων. Επομένως, όταν οι αποφάσεις σχετικά με τον σκοπό και τα μέσα της επεξεργασίας και η εξουσία εφαρμογής των εν λόγω αποφάσεων λαμβάνονται και ασκούνται εκτός της Ένωσης, δεν θα πρέπει να θεωρείται ότι υπάρχει κύρια εγκατάσταση κατά την έννοια του άρθρου 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ, ο δε μηχανισμός μίας στάσης δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται.

Επιπλέον, το ΕΣΠΔ διευκρινίζει τον τρόπο με τον οποίο οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να εφαρμόζουν στην πράξη το άρθρο 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ προκειμένου να διασφαλίζεται η συνεκτική εφαρμογή του. Ειδικότερα, το ΕΣΠΔ επαναλαμβάνει ότι το βάρος απόδειξης σε σχέση με τον τόπο στον οποίο λαμβάνονται οι κρίσιμες αποφάσεις επεξεργασίας και στον οποίο ασκείται η εξουσία εφαρμογής των εν λόγω αποφάσεων στην Ένωση φέρουν τελικώς οι υπεύθυνοι επεξεργασίας, οι οποίοι υπέχουν υποχρέωση συνεργασίας με τις εποπτικές αρχές.

Τέλος, το ΕΣΠΔ διευκρινίζει ότι οι εποπτικές αρχές διατηρούν τη δυνατότητα να αμφισβητήσουν τον ισχυρισμό του υπευθύνου επεξεργασίας βάσει αντικειμενικής εξέτασης των σχετικών πραγματικών περιστατικών, ζητώντας περαιτέρω πληροφορίες, εφόσον απαιτείται. Για την εν λόγω εξέταση, το ΕΣΠΔ υπενθυμίζει την υποχρέωση των εποπτικών αρχών να συνεργάζονται καθώς και ότι, επομένως, οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να συμφωνούν σχετικά με τον κατάλληλο βαθμό λεπτομέρειας, ανάλογα με τη συγκεκριμένη περίπτωση. Ειδικότερα, ο καθορισμός του τόπου κεντρικής διοίκησης στην Ένωση (π.χ. περιφερειακή έδρα) αποτελεί την αφετηρία προκειμένου οι εποπτικές αρχές να μπορέσουν να εξακριβώσουν πού λαμβάνονται ενδεχομένως οι αποφάσεις σχετικά με τους σκοπούς και τα μέσα της επεξεργασίας και πού ασκείται η εξουσία εφαρμογής των εν λόγω αποφάσεων. Ωστόσο, οι εποπτικές αρχές θα πρέπει αξιολογούν τον τόπο στον οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις σχετικά με τους σκοπούς και τα μέσα της επεξεργασίας και στον οποίο ασκείται η εξουσία εφαρμογής των εν λόγω αποφάσεων στην Ένωση προτού χαρακτηρίσουν τη συγκεκριμένη εγκατάσταση (ή οποιαδήποτε άλλη εγκατάσταση στην Ένωση) ως κύρια εγκατάσταση.

Πίνακας περιεχομένων

1	ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	3
1.1	Σύνοψη των πραγματικών περιστατικών	3
1.2	Παραδεκτό του αιτήματος έκδοσης γνώμης κατά το άρθρο 64 παράγραφος 2 του ΓΚΠΔ 4	
2	ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ ΑΙΤΗΜΑΤΟΣ	5
2.1	Σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 4 σημείο 16 στοιχείο α) του ΓΚΠΔ.....	5
2.2	Σχετικά με τις πρακτικές πτυχές του προσδιορισμού «κύριας εγκατάστασης» στην Ένωση δυνάμει του άρθρου 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ	11
3	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	13

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων

Έχοντας υπόψη το άρθρο 63 και το άρθρο 64 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (στο εξής: ΓΚΠΔ),

Έχοντας υπόψη τη συμφωνία για τον ΕΟΧ, και ιδίως το παράρτημα XI και το πρωτόκολλο 37, όπως τροποποιήθηκαν με την απόφαση αριθ. 154/2018 της Μεικτής Επιτροπής του ΕΟΧ της 6ης Ιουλίου 2018¹,

Έχοντας υπόψη τα άρθρα 10 και 22 του εσωτερικού κανονισμού του,

ΕΞΕΔΩΣΕ ΤΗΝ ΑΚΟΛΟΥΘΗ ΓΝΩΜΗ:

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Σύνοψη των πραγματικών περιστατικών

1. Στις 10 Οκτωβρίου 2023 η εποπτική αρχή της Γαλλίας (στο εξής: γαλλική ΕΑ) ζήτησε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων (στο εξής: ΕΣΠΔ) να εκδώσει γνώμη σχετικά με την έννοια της κύριας εγκατάστασης υπευθύνου επεξεργασίας κατά το άρθρο 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ καθώς και σχετικά με τα κριτήρια εφαρμογής του μηχανισμού μίας στάσης.
2. Συγκεκριμένα, με το αίτημά της, η γαλλική ΕΑ ανέδειξε ενδεχόμενες διαφορετικές ερμηνείες του ορισμού της «κύριας εγκατάστασης» του υπευθύνου επεξεργασίας² κατά το άρθρο 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ. Η γαλλική ΕΑ ζήτησε, κατ' ουσίαν, από το ΕΣΠΔ να διευκρινίσει αν, προκειμένου να θεωρηθεί ο «τόπος της κεντρικής διοίκησης» του υπευθύνου επεξεργασίας στην Ένωση ως κύρια εγκατάσταση κατά το άρθρο 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ, οι εποπτικές αρχές (στο εξής: ΕΑ) πρέπει να συλλέξουν στοιχεία που αποδεικνύουν ότι στον εν λόγω «τόπο της κεντρικής διοίκησης» λαμβάνονται οι αποφάσεις σχετικά με τους σκοπούς και τα μέσα της επεξεργασίας και ασκείται η εξουσία εφαρμογής των εν λόγω αποφάσεων.
3. Το ΕΣΠΔ εκτιμά ότι, προκειμένου να απαντήσει στο αίτημα της γαλλικής ΕΑ, πρέπει να απαντηθούν τα ακόλουθα ερωτήματα:
 - Ερώτημα 1: Προκειμένου ο «τόπος της κεντρικής διοίκησης» υπευθύνου επεξεργασίας στην Ένωση να χαρακτηριστεί ως κύρια εγκατάσταση κατά την έννοια του άρθρου 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ, πρέπει η εν λόγω εγκατάσταση να λαμβάνει τις αποφάσεις σχετικά με

¹ Οι αναφορές σε «κράτη μέλη» σε όλη την παρούσα γνώμη θα πρέπει να νοούνται ως αναφορές στα «κράτη μέλη του ΕΟΧ». Οι αναφορές στην «Ένωση» στην παρούσα γνώμη θα πρέπει να νοούνται ως αναφορές στον «ΕΟΧ».

² Επομένως, η παρούσα γνώμη δεν αφορά την εφαρμογή της έννοιας της κύριας εγκατάστασης του εκτελούντος την επεξεργασία κατά το άρθρο 4 σημείο 16) στοιχείο β) του ΓΚΠΔ.

τον σκοπό και τα μέσα της επεξεργασίας και να ασκεί την εξουσία εφαρμογής των εν λόγω αποφάσεων;

- **Ερώτημα 2:** Εφαρμόζεται ο μηχανισμός μίας στάσης αποκλειστικά και μόνον όταν υπάρχουν στοιχεία που αποδεικνύουν ότι μια από τις εγκαταστάσεις του υπευθύνου επεξεργασίας στην Ένωση (ο «τόπος της κεντρικής διοίκησης», ή άλλως, του υπευθύνου επεξεργασίας) λαμβάνει τις αποφάσεις σχετικά με τους σκοπούς και τα μέσα για τις σχετικές πράξεις επεξεργασίας και ασκεί την εξουσία εφαρμογής των εν λόγω αποφάσεων;

4. Στις 11 Οκτωβρίου 2023 η πρόεδρος του ΕΣΠΔ και η γαλλική ΕΑ έκριναν ότι ο φάκελος ήταν πλήρης. Την ίδια ημερομηνία, η γραμματεία διένειμε τον φάκελο. Λόγω της πολυπλοκότητας του θέματος, η πρόεδρος αποφάσισε να παρατείνει την προθεσμία σύμφωνα με το άρθρο 64 παράγραφος 3 του ΓΚΠΔ.

1.2 Παραδεκτό του αιτήματος έκδοσης γνώμης κατά το άρθρο 64 παράγραφος 2 του ΓΚΠΔ

5. Το άρθρο 64 παράγραφος 2 του ΓΚΠΔ προβλέπει, ειδικότερα, ότι κάθε εποπτική αρχή μπορεί να ζητήσει την εξέταση οποιουδήποτε ζητήματος γενικής εφαρμογής ή ζητήματος που παράγει αποτελέσματα σε περισσότερα από ένα κράτη μέλη από το ΕΣΠΔ, με σκοπό την έκδοση γνώμης.
6. Το ΕΣΠΔ εκτιμά ότι το αίτημα της γαλλικής ΕΑ αφορά την εφαρμογή της έννοιας της κύριας εγκατάστασης του υπευθύνου επεξεργασίας κατά το άρθρο 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ, η οποία έχει σημαντικές συνέπειες για την πρακτική εφαρμογή του μηχανισμού μίας στάσης. Επομένως, το αίτημα αφορά «ζήτημα γενικής εφαρμογής» κατά την έννοια του άρθρου 64 παράγραφος 2 του ΓΚΠΔ, καθώς αφορά τη συνεκτική ερμηνεία των ορίων των αρμοδιοτήτων των ΕΑ προκειμένου να διασφαλίζεται, μεταξύ άλλων, συνεκτική πρακτική συνεργασία μεταξύ των ΕΑ, σύμφωνα με το κεφάλαιο VII τμήμα 1 του ΓΚΠΔ.
7. Στο πλαίσιο του αιτήματος έκδοσης γνώμης, η γαλλική ΕΑ εξέθεσε, μεταξύ άλλων, σενάρια τα οποία καταδεικνύουν τις ενδεχόμενες διαφορετικές ερμηνείες του άρθρου 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ. Ως εκ τούτου, το ΕΣΠΔ εκτιμά ότι το αίτημα της γαλλικής ΕΑ είναι αιτιολογημένο σύμφωνα με το άρθρο 10 παράγραφος 3 του εσωτερικού κανονισμού του ΕΣΠΔ, καθώς η γαλλική ΕΑ κατέδειξε τη σαφή ανάγκη για συνεκτική ερμηνεία της ανωτέρω διάταξης από τις ΕΑ.
8. Σύμφωνα με το άρθρο 64 παράγραφος 3 του ΓΚΠΔ, το ΕΣΠΔ δεν εκδίδει γνώμη εάν έχει ήδη εκδώσει γνώμη επί του ίδιου θέματος³. Το ΕΣΠΔ δεν έχει δώσει ακόμη απάντηση στα ερωτήματα που ανέκυψαν από το αίτημα της γαλλικής ΕΑ. Περαιτέρω, οι διαθέσιμες κατευθυντήριες γραμμές του ΕΣΠΔ, συμπεριλαμβανομένων ειδικότερα των κατευθυντήριων γραμμών «για τον προσδιορισμό της επικεφαλής εποπτικής αρχής των υπευθύνων επεξεργασίας ή των εκτελούντων την επεξεργασία»⁴, δεν παρέχουν συγκεκριμένη καθοδήγηση σχετικά με ενδεχόμενα στοιχεία τα οποία πρέπει να

³ Άρθρο 64 παράγραφος 3 του ΓΚΠΔ και άρθρο 10 παράγραφος 4 του εσωτερικού κανονισμού του ΕΣΠΔ.

⁴ ΕΣΠΔ, Κατευθυντήριες γραμμές 8/2022 για τον προσδιορισμό της επικεφαλής εποπτικής αρχής των υπευθύνων επεξεργασίας ή των εκτελούντων την επεξεργασία, εκδόθηκαν στις 28 Μαρτίου 2023, η πιο πρόσφατη έκδοση διατίθεται στη διεύθυνση: https://www.edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-82022-identifying-controller-or-processors-lead_el.

ελέγχονται προκειμένου ο τόπος της κεντρικής διοίκησης υπευθύνου επεξεργασίας στην Ένωση να χαρακτηριστεί ως κύρια εγκατάσταση κατά το άρθρο 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ.

9. Για τους ανωτέρω λόγους, το ΕΣΠΔ εκτιμά ότι το αίτημα της γαλλικής ΕΑ είναι παραδεκτό και ότι τα ερωτήματα που απορρέουν από αυτό θα πρέπει να αναλυθούν σε γνώμη που εκδίδεται δυνάμει του άρθρου 64 παράγραφος 2 του ΓΚΠΔ.

2 ΕΠΙ ΤΗΣ ΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΥ ΑΙΤΗΜΑΤΟΣ

10. Ως προκαταρκτική παρατήρηση, το ΕΣΠΔ υπενθυμίζει ότι, προτού εξακριβωθεί η ύπαρξη κύριας εγκατάστασης στην Ένωση, είναι αναγκαίο να προσδιοριστούν η επεξεργασία⁵ η οποία πρέπει να εξεταστεί για τον σκοπό της επιδιωκόμενης ενέργειας καθώς και ο/οι (από κοινού) υπεύθυνος/-οι επεξεργασίας⁶. Επιπλέον, πρέπει να αξιολογηθεί αν, και πού, ο συγκεκριμένος υπεύθυνος επεξεργασίας διαθέτει εγκαταστάσεις⁷ στην Ένωση στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων των οποίων πραγματοποιείται η επεξεργασία⁸. Η αξιολόγηση της έννοιας της κύριας εγκατάστασης που ακολουθεί βασίζεται στην παραδοχή ότι τα ανωτέρω στοιχεία έχουν ήδη προσδιοριστεί και παρουσιάζεται με την επιφύλαξη άλλων περιπτώσεων στις οποίες ενδέχεται να εφαρμόζεται ο μηχανισμός μίας στάσης, για παράδειγμα όταν ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία έχει μία και μόνη εγκατάσταση στην Ένωση.
11. Το ΕΣΠΔ υπενθυμίζει επίσης ότι ο ΓΚΠΔ δεν επιτρέπει την άγρα αρμόδιου δικαστηρίου (forum shopping) κατά τον προσδιορισμό της κύριας εγκατάστασης⁹. Κατά την αιτιολογική σκέψη 36 του ΓΚΠΔ, ο καθορισμός της κύριας εγκατάστασης θα πρέπει να βασίζεται σε αντικειμενικά κριτήρια και, επομένως, δεν μπορεί να βασίζεται σε υποκειμενικό ορισμό.

2.1 Σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 4 σημείο 16 στοιχείο α) του ΓΚΠΔ

12. Το πρώτο ερώτημα που υποβλήθηκε στο ΕΣΠΔ αφορά το αν, προκειμένου ο «τόπος της κεντρικής διοίκησης» υπευθύνου επεξεργασίας στην Ένωση να χαρακτηριστεί ως κύρια εγκατάσταση κατά την

⁵ Άρθρο 4 σημείο 2 του ΓΚΠΔ.

⁶ Άρθρο 4 σημείο 7 του ΓΚΠΔ.

⁷ Κατά την αιτιολογική σκέψη 22 του ΓΚΠΔ, «[η] εγκατάσταση προϋποθέτει την ουσιαστική και πραγματική άσκηση δραστηριότητας μέσω σταθερών ρυθμίσεων. Από αυτή την άποψη, ο νομικός τύπος των ρυθμίσεων αυτών, είτε πρόκειται για παράρτημα είτε για θυγατρική με νομική προσωπικότητα, δεν είναι καθοριστικής σημασίας». Σχετικά με την έννοια της εγκατάστασης, βλ. επίσης αποφάσεις της 1ης Οκτωβρίου 2015, Weltimmo, C-230/14, ECLI:EU:C:2015:639, σκέψεις 29 και 30, και της 28ης Ιουλίου 2016, Verein für Konsumenteninformation, C-191/15, ECLI:EU:C:2016:612, σκέψη 76.

⁸ Άρθρο 4 σημείο 23 του ΓΚΠΔ. Όσον αφορά την έννοια της «επεξεργασίας στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων εγκατάστασης», βλ. επίσης απόφαση της 13ης Μαΐου 2014, Google Spain και Google, C-131/12, ECLI:EU:C:2014:317, σκέψη 52· απόφαση της 1ης Οκτωβρίου 2015, Weltimmo, C-230/14, ECLI:EU:C:2015:639, σκέψη 35.

⁹ ΕΣΠΔ, Κατευθυντήριες γραμμές 8/2022 για τον προσδιορισμό της επικεφαλής εποπτικής αρχής των υπευθύνων επεξεργασίας ή των εκτελούντων την επεξεργασία, σημεία 37 και 38.

έννοια του άρθρου 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ, η εν λόγω εγκατάσταση πρέπει να λαμβάνει τις αποφάσεις σχετικά με τον σκοπό και τα μέσα της επεξεργασίας και να ασκεί την εξουσία εφαρμογής των εν λόγω αποφάσεων.

13. Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του ΔΕΕ, κατά την ερμηνεία διάταξης του δικαίου της Ένωσης, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όχι μόνον το γράμμα της αλλά και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται καθώς και οι σκοποί που επιδιώκονται με τη νομοθεσία της οποίας αποτελεί μέρος¹⁰.
14. Από **γραμματικής απόψεως**, το ΕΣΠΔ παρατηρεί ότι το άρθρο 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ αρθρώνεται σε τρία τμήματα. Πρώτον, τίθεται η προϋπόθεση ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας θα πρέπει να έχει εγκαταστάσεις σε περισσότερα του ενός κράτη μέλη στην Ένωση (πρώτο τμήμα). Στη συνέχεια, εφόσον η προϋπόθεση αυτή πληρούται, το δεύτερο και το τρίτο τμήμα προβλέπουν δύο περιπτώσεις στις οποίες μια από τις εν λόγω εγκαταστάσεις μπορεί να χαρακτηριστεί ως κύρια εγκατάσταση του υπευθύνου επεξεργασίας. Τούτο συμβαίνει όταν η εγκατάσταση αντιστοιχεί στον «*τόπο της κεντρικής [...] διοίκησης [του υπευθύνου επεξεργασίας] στην Ένωση*» (δεύτερο τμήμα), εκτός εάν «*άλλη εγκατάσταση του υπευθύνου επεξεργασίας στην Ένωση*» λαμβάνει τις «*αποφάσεις όσον αφορά τους σκοπούς και τα μέσα της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα [και] έχει την εξουσία εφαρμογής των αποφάσεων αυτών*» (τρίτο τμήμα).
15. Σε σχέση με το πρώτο τμήμα της ανωτέρω διάταξης, επισημαίνεται ότι η αξιολόγηση που πραγματοποιείται δυνάμει του άρθρου 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ αφορά ειδικά εγκαταστάσεις *υπευθύνου επεξεργασίας* στην Ένωση και, επομένως του φορέα που καθορίζει «*τους σκοπούς και τον τρόπο της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα*»¹¹.
16. Όσον αφορά το δεύτερο τμήμα της ανωτέρω διάταξης, το ΕΣΠΔ παρατηρεί καταρχάς ότι, μολονότι η έννοια του τόπου της κεντρικής διοίκησης χρησιμοποιείται και σε άλλες περιπτώσεις στον ΓΚΠΔ¹², ο κανονισμός δεν περιέχει οποιονδήποτε ορισμό του «τόπου της κεντρικής διοίκησης» του υπευθύνου επεξεργασίας κατά το άρθρο 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ ούτε παραπέμπει σε συγκεκριμένη διάταξη για τον σκοπό του καθορισμού της έννοιας στο πλαίσιο του ΓΚΠΔ. Ως εκ τούτου, ελλείψει ειδικής καθοδήγησης, κατά την ερμηνεία του όρου θα πρέπει να ληφθούν υπόψη άλλες πηγές του δικαίου της Ένωσης¹³.
17. Συναφώς, επισημαίνεται ότι η έννοια του τόπου της κεντρικής διοίκησης χρησιμοποιείται στο πλαίσιο της ελευθερίας εγκατάστασης εταιρειών ή επιχειρήσεων κατά το άρθρο 54 της Συνθήκης για τη

¹⁰ Βλ. απόφαση της 22ας Ιουνίου 2022, Leistriz, C-534/20, ECLI:EU:C:2022:495, σκέψη 18 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία.

¹¹ Άρθρο 4 σημείο 7 του ΓΚΠΔ.

¹² Βλ. άρθρο 4 σημείο 16) στοιχείο β) και αιτιολογική σκέψη 36 του ΓΚΠΔ.

¹³ Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 18ης Μαΐου 2017, Hummel Holding, C-617/15, ECLI:EU:C:2017:390, σκέψη 22 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία.

λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: ΣΛΕΕ)¹⁴ και είναι παγιωμένη έννοια στο πλαίσιο του αστικού και του εμπορικού δικαίου¹⁵. Ειδικότερα, κατά την ερμηνεία του άρθρου 54 της ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο έχει θεωρήσει ότι ο τόπος της κεντρικής διοίκησης εταιρείας αντιστοιχεί στην «πραγματική έδρα» της εταιρείας¹⁶, δηλαδή την πραγματική έδρα της από την οποία ασκούνται η κεντρική διοίκηση και η οποία αποτελεί το κέντρο ελέγχου¹⁷. Παρόμοια ερμηνεία της έννοιας του τόπου της κεντρικής διοίκησης εντοπίζεται και σε άλλους τομείς του δικαίου της Ένωσης¹⁸. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ως κεντρική διοίκηση της εταιρείας νοείται συνήθως ο τόπος στον οποίο λαμβάνονται οι σημαντικότερες αποφάσεις για τη συγκεκριμένη εταιρεία^{19, 20}.

¹⁴ Κατά το άρθρο 54 της ΣΛΕΕ «[ο]ι εταιρείες που έχουν συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία ενός κράτους μέλους και οι οποίες έχουν την καταστατική τους έδρα, την κεντρική τους διοίκηση ή την κύρια εγκατάστασή τους εντός της Ένωσης» απολαύουν της ελευθερίας εγκατάστασης με τον ίδιο τρόπο όπως οι υπήκοοι της ΕΕ.

¹⁵ Βλ., π.χ., άρθρο 19 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΚ) 593/2008 (κανονισμός Ρώμη Ι)· άρθρο 60 παράγραφος 1 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΚ) 44/2001 (κανονισμός Βρυξέλλες), άρθρο 63 παράγραφος 1 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΕ) 1215/2012 (κανονισμός Βρυξέλλες Ι).

¹⁶ Βλ. αποφάσεις της 27ης Σεπτεμβρίου 1988, The Queen κατά Η. Μ. Treasury και Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail and General Trust plc., C-81/87, EU:C:1988:456, σκέψεις 21 έως 25, και της 16ης Δεκεμβρίου 2008, Cartesio Oktató és Szolgáltató bt, C-210/06, EU:C:2008:723, σκέψη 105.

¹⁷ Βλ. απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 1988, The Queen κατά Η. Μ. Treasury και Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail and General Trust plc., C-81/87, EU:C:1988:456, σκέψεις 20 έως 25, όπου οι όροι «πραγματική έδρα» και «κεντρική διοίκηση και κέντρο ελέγχου» φαίνεται να χρησιμοποιούνται ως συνώνυμα και παραπέμπουν στον «τόπο της κεντρικής διοίκησης». Συναφώς, βλ. επίσης: κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2157/2001, όπου ο όρος «head office» στο αγγλικό κείμενο αποδίδεται ως «Hauptverwaltung», «administración central» και «administration centrale» στο γερμανικό, το ισπανικό και το γαλλικό κείμενο της νομοθετικής αυτής πράξης.

¹⁸ Βλ., π.χ. αιτιολογική σκέψη 114 της οδηγίας (ΕΕ) 2022/2555 (οδηγία NIS 2) στην οποία γίνεται παραπομπή στον τόπο «όπου λαμβάνονται κατά κύριο λόγο στην Ένωση οι αποφάσεις που σχετίζονται με τα μέτρα διαχείρισης κινδύνων στον τομέα της κυβερνοασφάλειας»· αιτιολογική σκέψη 41 του κανονισμού (ΕΕ) 2022/868 (πράξη για τη διακυβέρνηση δεδομένων), κατά την οποία η κύρια εγκατάσταση θα πρέπει να αντιστοιχεί στην κεντρική διοίκηση παρόχου υπηρεσιών διαμεσολάβησης δεδομένων στην Ένωση και να «περιλαμβάνει την ουσιαστική και πραγματική άσκηση δραστηριοτήτων διαχείρισης»· αιτιολογική σκέψη 123 του κανονισμού (ΕΕ) 2022/2065 (πράξη για τις ψηφιακές υπηρεσίες), όπου, στο πλαίσιο της κύριας εγκατάστασης κατά τον εν λόγω κανονισμό, γίνεται παραπομπή στον τόπο όπου ο πάροχος έχει τα «κεντρικά γραφεία ή την καταστατική έδρα του, όπου ασκούνται οι κύριες χρηματοοικονομικές λειτουργίες και ο επιχειρησιακός έλεγχος» (η υπογράμμιση δική μας). Ο σύνδεσμος με τον τόπο της κεντρικής διοίκησης είναι ακόμη σαφέστερος στο κείμενο στη γαλλική και στη γερμανική γλώσσα.

¹⁹ Βλ. επίσης προτάσεις του γενικού εισαγγελέα της 7ης Ιουνίου 1988 στην υπόθεση The Queen κατά Η. Μ. Treasury και Commissioners of Inland Revenue, ex parte Daily Mail and General Trust plc., C-81/87, EU:C:1988:286, σημείο 4, όπου επισημαίνεται το γεγονός ότι ως τόπος όπου βρίσκεται «η κεντρική διοίκηση» νοείται γενικά ο τόπος «όπου τα όργανα της εταιρείας λαμβάνουν τις αποφάσεις που είναι ουσιώδεις για τις δραστηριότητές της»· προτάσεις του γενικού εισαγγελέα της 4ης Δεκεμβρίου 2001 στην υπόθεση Überseering BV κατά Nordic Construction Company Baumanagement GmbH (NCC), C-208/00, EU:C:2001:655, υποσημείωση 4.

²⁰ Διεθνείς συμβάσεις στις οποίες η ΕΕ είναι συμβαλλόμενο μέρος χρησιμοποιούν επίσης την έννοια του τόπου της κεντρικής διοίκησης, τον οποίο χαρακτηρίζουν, ομοίως, ως τον τόπο στον οποίο λαμβάνονται οι σημαντικότερες αποφάσεις σχετικά με τις δραστηριότητες της οντότητας. Βλ. για παράδειγμα: αιτιολογική έκθεση της Σύμβασης της 2ας Ιουλίου 2019 για την αναγνώριση και την εκτέλεση αλλοδαπών δικαστικών

18. Επιπλέον, το τρίτο τμήμα του άρθρου 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ αφορά περιπτώσεις στις οποίες αποφάσεις σχετικά με την επεξεργασία λαμβάνονται σε «άλλη εγκατάσταση του υπευθύνου επεξεργασίας στην Ένωση», δηλαδή εγκατάσταση διαφορετική από τον τόπο της κεντρικής διοίκησης του υπεύθυνου επεξεργασίας. Ειδικότερα, η χρήση του όρου «άλλη» καθιστά σαφές ότι η προσέγγιση που εφαρμόζεται στον ΓΚΠΔ εκκινεί από την παραδοχή ότι η κεντρική διοίκηση στην Ένωση αντιστοιχεί, πρωτίστως, στον τόπο όπου λαμβάνονται, συνήθως, οι αποφάσεις σχετικά με τους σκοπούς και τα μέσα επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ότι η εν λόγω κεντρική διοίκηση έχει την εξουσία να εφαρμόζει τις αποφάσεις. Ως εκ τούτου, ο όρος «εκτός εάν» στο άρθρο 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ θα πρέπει να ερμηνευθεί ως προϋπόθεση την οποία πρέπει να αξιολογεί ο υπεύθυνος επεξεργασίας (και η οποία υπόκειται στον έλεγχο της/των ΕΑ) πριν από τον καθορισμό της κύριας εγκατάστασης, δεδομένου ότι, σε περίπτωση που οι εν λόγω αποφάσεις λαμβάνονται σε άλλη εγκατάσταση του υπευθύνου επεξεργασίας στην Ένωση, η οποία έχει την εξουσία εφαρμογής τους, η συγκεκριμένη άλλη εγκατάσταση του υπευθύνου επεξεργασίας θα θεωρείται ως η κύρια εγκατάσταση.
19. Το ΕΣΠΔ επισημαίνει ότι η ως άνω ερμηνεία του άρθρου 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ επιρρωννύεται από την αιτιολογική σκέψη 36 του ΓΚΠΔ κατά την οποία η κύρια εγκατάσταση υπευθύνου επεξεργασίας θα πρέπει να «*συνεπάγεται την ουσιαστική και πραγματική άσκηση δραστηριοτήτων διαχείρισης οι οποίες καθορίζουν τις κύριες αποφάσεις ως προς τους σκοπούς και τα μέσα της επεξεργασίας μέσω σταθερών ρυθμίσεων*».
20. Ως εκ τούτου, το άρθρο 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψη 36, στηρίζει την ερμηνεία κατά την οποία ως τόπος της κεντρικής διοίκησης υπευθύνου επεξεργασίας στην Ένωση θα πρέπει να θεωρείται η κύρια εγκατάσταση του υπευθύνου επεξεργασίας μόνον εάν λαμβάνει τις αποφάσεις σχετικά με τους σκοπούς και τα μέσα της επεξεργασίας και ασκεί την εξουσία εφαρμογής των εν λόγω αποφάσεων.
21. Η ως άνω ερμηνεία επιρρωννύεται, επιπλέον, από το **πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσεται το άρθρο 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ**.
22. Πρώτον, το ΕΣΠΔ επισημαίνει ότι στην αρχική πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προβλεπόταν ρητώς η δυνατότητα του υπευθύνου επεξεργασίας να έχει κύρια εγκατάσταση ακόμη και «*εάν δεν λαμβάνονται αποφάσεις όσον αφορά τους σκοπούς, τις προϋποθέσεις και τα μέσα επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ένωση*»²¹. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια της νομοθετικής

αποφάσεων σε αστικές ή εμπορικές υποθέσεις, σκέψη 107, και αιτιολογική έκθεση της Σύμβασης της 30ής Ιουνίου 2005 για τις συμφωνίες παρέκτασης της δικαιοδοσίας, σκέψη 120.

²¹ Βλ. άρθρο 4 σημείο 13) της πρότασης της Επιτροπής για γενικό κανονισμό για την προστασία δεδομένων, 2012/0011/COD. Η τελική διατύπωση, μετά τις αλλαγές που επέφερε το Συμβούλιο, η οποία παραπέμπει στην κεντρική διοίκηση, βρίσκεται σε αντίθεση με την αρχική πρόταση της Επιτροπής, κατά την οποία ως «κύρια εγκατάσταση» νοείται, «*όσον αφορά τον υπεύθυνο επεξεργασίας, ο τόπος της εγκατάστασής του στην Ένωση όπου λαμβάνονται οι βασικές αποφάσεις όσον αφορά τους σκοπούς, τις προϋποθέσεις και τα μέσα επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα*». Το δεύτερο τμήμα της περιόδου στην πρόταση της Επιτροπής, το οποίο καθόριζε τον τόπο κύριας εγκατάστασης «*εάν δεν λαμβάνονται αποφάσεις όσον αφορά*

διαδικασίας, το συγκεκριμένο τμήμα της διάταξης απαλείφθηκε, χωρίς να αντικατασταθεί. Από την εξέλιξη της συγκεκριμένης διάταξης κατά τη διάρκεια της νομοθετικής διαδικασίας προκύπτει ότι βούληση του νομοθέτη ήταν να περιορίσει την εφαρμογή του ευεργετήματος του μηχανισμού μίας στάσης σε υπευθύνους επεξεργασίας που λαμβάνουν στην Ένωση τις αποφάσεις σχετικά με τους σκοπούς και τα μέσα της επεξεργασίας και έχουν την εξουσία να εφαρμόζουν τις εν λόγω αποφάσεις.

23. Δεύτερον, το ΕΣΠΔ επισημαίνει τις αλλαγές που επέφερε στην ως άνω διάταξη το Συμβούλιο, το οποίο εισήγαγε την έννοια του τόπου της κεντρικής διοίκησης υπευθύνου επεξεργασίας με σκοπό την παροχή «πιο αντικειμενικών και διαφανών κριτηρίων» για τον καθορισμό της κύριας εγκατάστασης του υπευθύνου επεξεργασίας²². Επομένως, φαίνεται ότι το συγκεκριμένο κριτήριο περιλήφθηκε ως αφετηρία με σκοπό να βοηθηθούν οι ΕΑ στον προσδιορισμό της κύριας εγκατάστασης του υπευθύνου επεξεργασίας στην οποία λαμβάνονται οι αποφάσεις. Ωστόσο, δεν φαίνεται ότι το εν λόγω κριτήριο προοριζόταν να διευρύνει το πεδίο εφαρμογής της έννοιας της κύριας εγκατάστασης κατά το άρθρο 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ (και, επομένως, της εφαρμογής του μηχανισμού μίας στάσης) μέσω της επέκτασής του ώστε να περιλαμβάνει περιπτώσεις στις οποίες η κύρια εγκατάσταση δεν ασκεί εξουσία λήψης αποφάσεων²³.
24. Η ανωτέρω ερμηνεία επιρρωννύεται επίσης από τον **γενικό σκοπό του μηχανισμού μίας στάσης**, ο οποίος προοριζόταν πρωτίστως να μειώσει την ανασφάλεια δικαίου για τους υπευθύνους επεξεργασίας και τον κατακερματισμό της εφαρμογής του ΓΚΠΔ στην Ένωση²⁴. Προς τούτο, ο εν λόγω μηχανισμός παρέχει σε υπεύθυνο επεξεργασίας (ή εκτελούντα την επεξεργασία) που δραστηριοποιείται σε αρκετά κράτη μέλη να επωφελείται ενιαίου σημείου επαφής, της επικεφαλής εποπτικής αρχής (στο εξής: επικεφαλής ΕΑ), για τις διασυνοριακές δραστηριότητές του οι οποίες επηρεάζουν αρκετά κράτη μέλη. Αντί να πρέπει να συναλλαχθεί με αρκετές τοπικές εποπτικές αρχές, ο υπεύθυνος επεξεργασίας συναλλάσσεται μόνον με την επικεφαλής ΕΑ, η οποία θα συνεργαστεί στενά με τις ενδιαφερόμενες εποπτικές αρχές σύμφωνα, μεταξύ άλλων, με τη διαδικασία του άρθρου 60 του ΓΚΠΔ.
25. Στο πλαίσιο αυτό, ο ορισμός της «κύριας εγκατάστασης» στο άρθρο 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ, ερμηνευόμενος σε συνδυασμό με το άρθρο 56 παράγραφος 1 του ΓΚΠΔ, προορίζεται ακριβώς να συμβάλει στην εξακρίβωση της ΕΑ η οποία θα πρέπει να ενεργεί ως επικεφαλής ΕΑ και θα είναι,

τους σκοπούς, τις προϋποθέσεις και τα μέσα επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ένωση» απαλείφθηκε.

²² Βλ., μεταξύ άλλων: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7105-2013-REV-6/en/pdf> (σ. 32).

²³ Συναφώς, αξίζει να επισημανθεί ότι, μολονότι ορισμένα κράτη μέλη διατύπωσαν, κατά τη διάρκεια της νομοθετικής διαδικασίας, την προτίμησή τους για ένα πιο τυπικό κριτήριο το οποίο θα παρέπεμπε στη σύσταση του υπευθύνου επεξεργασίας, το Συμβούλιο επέλεξε συγκεκριμένα την έννοια του τόπου της κεντρικής διοίκησης. Βλ., για παράδειγμα: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11028-2014-INIT/en/pdf> (σ. 77, υποσημείωση 54).

²⁴ Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα της 13ης Ιανουαρίου 2021 στην υπόθεση Facebook Ireland κ.λπ., C-645/19, ECLI:EU:C:2021:5, σημεία 75 έως 80.

μεταξύ άλλων, ο μόνος συνομιλητής του υπευθύνου επεξεργασίας για τη διασυνοριακή επεξεργασία που πραγματοποιεί ο συγκεκριμένος υπεύθυνος επεξεργασίας.

26. Κατά το ΕΣΠΔ, ο ρόλος και τα καθήκοντα που ανατίθενται στην επικεφαλής ΕΑ, η οποία είναι μάλλον «πρώτη μεταξύ ίσων» και όχι ο «μοναδικός φορέας επιβολής του ΓΚΠΔ σε διασυνοριακές καταστάσεις»²⁵, προϋποθέτει την εγγύτητα της συγκεκριμένης ΕΑ (σε αντίθεση προς τις άλλες ενδιαφερόμενες εποπτικές αρχές, ή ενδιαφερόμενες ΕΑ) με την εγκατάσταση του υπευθύνου επεξεργασίας που ασκεί πραγματική και αποτελεσματική επιρροή στην επίμαχη επεξεργασία²⁶, δηλαδή, στην περίπτωση του υπευθύνου επεξεργασίας, τη συγκεκριμένη εγκατάσταση που ασκεί εξουσία λήψης αποφάσεων σχετικά με την επεξεργασία. Ο ως άνω καταμερισμός αρμοδιοτήτων μεταξύ της επικεφαλής ΕΑ και της/των άλλης/-ων ενδιαφερόμενης/-ων ΕΑ, ο οποίος απαιτεί να είναι η επικεφαλής ΕΑ ο μόνος συνομιλητής του υπευθύνου επεξεργασίας για την επίμαχη διασυνοριακή επεξεργασία²⁷, μεταξύ άλλων, εάν είναι αναγκαίο, μέσω της διενέργειας ερευνών στην κύρια εγκατάστασή του²⁸, δικαιολογείται πρωτίστως από την εγγύτητα της επικεφαλής ΕΑ με την εν λόγω εγκατάσταση, η οποία είναι η πλέον κατάλληλη για να παράσχει απαντήσεις σχετικά με την πραγματοποιούμενη επεξεργασία. Η εν λόγω εγγύτητα διασφαλίζει επίσης ότι η επικεφαλής ΕΑ μπορεί να εκδώσει την απόφασή της²⁹, και να λάβει, εφόσον είναι αναγκαίο, διορθωτικά μέτρα δυνάμει του άρθρου 58 του ΓΚΠΔ, απευθείας έναντι της εγκατάστασης, η οποία μπορεί να αποφασίσει να προβεί στις αναγκαίες αλλαγές προκειμένου να επιτύχει τη συμμόρφωση της επεξεργασίας και έχει την εξουσία να εφαρμόσει τις εν λόγω αλλαγές.
27. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω, όσον αφορά το πρώτο ερώτημα, το ΕΣΠΔ συμπεραίνει ότι ο «τόπος της κεντρικής διοίκησης» υπευθύνου επεξεργασίας στην Ένωση μπορεί να θεωρηθεί ως κύρια εγκατάσταση κατά την έννοια του άρθρου 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ μόνον εφόσον σε αυτόν λαμβάνονται οι αποφάσεις σχετικά με τον σκοπό και τα μέσα της επεξεργασίας δεδομένου προσωπικού χαρακτήρα και ασκείται η εξουσία εφαρμογής των εν λόγω αποφάσεων.
28. Η εκτίμηση αυτή οδηγεί στο δεύτερο ερώτημα που υποβλήθηκε στο ΕΣΠΔ σχετικά με το αν ο μηχανισμός μίας στάσης μπορεί να εφαρμοστεί μόνον όταν υπάρχουν στοιχεία που αποδεικνύουν ότι μια από τις εγκαταστάσεις του υπευθύνου επεξεργασίας στην Ένωση λαμβάνει τις αποφάσεις σχετικά με τους σκοπούς και τα μέσα για τη σχετική επεξεργασία και ασκεί την εξουσία εφαρμογής των εν λόγω αποφάσεων.
29. Συναφώς, από την απάντηση που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα προκύπτει ότι ο «τόπος της κεντρικής διοίκησης» υπευθύνου επεξεργασίας στην Ένωση μπορεί να χαρακτηριστεί ως κύρια εγκατάσταση

²⁵ Βλ. επίσης προτάσεις του γενικού εισαγγελέα της 13ης Ιανουαρίου 2021 στην υπόθεση Facebook Ireland κ.λπ., C-645/19, EU:C:2021:5, σημείο 111.

²⁶ Η αρχή της εγγύτητας υποστηρίζεται από την εξαίρεση που προβλέπεται στο άρθρο 56 παράγραφος 2 του ΓΚΠΔ, με την οποία παρέχεται στην επικεφαλής ΕΑ η δυνατότητα να ζητήσει από άλλη ενδιαφερόμενη ΕΑ να χειριστεί υποθέσεις που αφορούν μόνο εγκατάσταση στο οικείο κράτος μέλος ή επηρεάζουν ουσιαστικώς υποκείμενα των δεδομένων μόνο στο κράτος μέλος της άλλης ενδιαφερόμενης ΕΑ.

²⁷ Άρθρο 56 παράγραφος 6 του ΓΚΠΔ.

²⁸ Βλ. συναφώς άρθρο 60 παράγραφος 3 του ΓΚΠΔ: η δυνατότητα ταχείας διενέργειας έρευνας είναι αναγκαία προκειμένου η επικεφαλής ΕΑ να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της όσον αφορά την υποβολή σχεδίου απόφασης χωρίς καθυστέρηση.

²⁹ Η συγκεκριμένη εθνική απόφαση εφαρμόζει το αποτέλεσμα των εργασιών όλων των ενδιαφερόμενων ΕΑ στο πλαίσιο της διαδικασίας συνεργασίας.

μόνον εφόσον σε αυτόν λαμβάνονται οι αποφάσεις σχετικά με τον σκοπό και τα μέσα της επεξεργασίας και ασκείται η εξουσία εφαρμογής των εν λόγω αποφάσεων. Επιπλέον, το δεύτερο τμήμα του άρθρου 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ εφαρμόζεται μόνον εάν η άλλη οντότητα που λαμβάνει τις αποφάσεις σχετικά με τους σκοπούς και τα μέσα της επεξεργασίας και ασκεί την εξουσία εφαρμογής των εν λόγω αποφάσεων είναι εγκατάσταση του υπευθύνου επεξεργασίας η οποία βρίσκεται στην Ένωση.

30. Επομένως, κατά τη γνώμη του ΕΣΠΔ, όταν **δεν υπάρχουν στοιχεία** που να αποδεικνύουν ότι η εξουσία λήψης αποφάσεων σχετικά με τους σκοπούς και τα μέσα συγκεκριμένης επεξεργασίας (καθώς και η εξουσία εφαρμογής των εν λόγω αποφάσεων) ασκείται στον τόπο της κεντρικής διοίκησης του υπευθύνου επεξεργασίας στην Ένωση ή σε «άλλη εγκατάσταση του υπευθύνου επεξεργασίας στην Ένωση», και, επομένως, η εν λόγω εξουσία ασκείται εκτός της Ένωσης, **δεν υπάρχει κύρια εγκατάσταση** δυνάμει του άρθρου 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ για την εν λόγω επεξεργασία. Ως εκ τούτου, στην περίπτωση αυτή, ο μηχανισμός μίας στάσης δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται³⁰.

2.2 Σχετικά με τις πρακτικές πτυχές του προσδιορισμού «κύριας εγκατάστασης» στην Ένωση δυνάμει του άρθρου 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ

31. Μολονότι στο ανωτέρω τμήμα δίνεται απάντηση, σε αφηρημένο επίπεδο, στα νομικής φύσεως ερωτήματα που υποβλήθηκαν, παραμένει χρήσιμο να αποσαφηνιστεί ο τρόπος με τον οποίο οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να εφαρμόζουν στην πράξη το άρθρο 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ, προκειμένου να διασφαλίζεται η ομοιόμορφη εφαρμογή του. Όπως επισημάνθηκε στο σημείο 10 ανωτέρω, η παρούσα γνώμη αφορά την περίπτωση που σχετίζεται με κύρια εγκατάσταση κατά το άρθρο 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ, με την επιφύλαξη άλλων περιπτώσεων στις οποίες μπορεί να εφαρμόζεται ο μηχανισμός μίας στάσης.
32. Συναφώς, το ΕΣΠΔ επαναλαμβάνει καταρχάς ότι το βάρος απόδειξης σε σχέση με τον τόπο στον οποίο λαμβάνονται οι κρίσιμες αποφάσεις επεξεργασίας και στον οποίο ασκείται η εξουσία εφαρμογής των εν λόγω αποφάσεων στην Ένωση φέρουν τελικώς οι υπεύθυνοι επεξεργασίας³¹. Επομένως, βάσει της αρχής της λογοδοσίας και της υποχρέωσης που υπέχουν, από το άρθρο 31 του ΓΚΠΔ, να συνεργάζονται με τις ΕΑ, οι υπεύθυνοι επεξεργασίας που προτίθενται να δηλώσουν στις αρχές την κύρια εγκατάστασή τους δυνάμει του άρθρου 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ θα πρέπει να προσδιορίσουν αν συγκεκριμένη εγκατάσταση συνιστά τον τόπο της κεντρικής διοίκησης του

³⁰ Τούτο ισχύει με την επιφύλαξη άλλων περιπτώσεων στις οποίες μπορεί να εφαρμόζεται ο μηχανισμός μίας στάσης, όπως σε περίπτωση μίας και μόνης εγκατάστασης υπευθύνου επεξεργασίας ή εκτελούντος την επεξεργασία.

³¹ Βλ. ΕΣΠΔ, Κατευθυντήριες γραμμές 8/2022 για τον προσδιορισμό της επικεφαλής εποπτικής αρχής των υπευθύνων επεξεργασίας ή των εκτελούντων την επεξεργασία, σημεία 24 και 37· ΕΣΠΔ, Γνωμοδότηση 8/2019 σχετικά με την αρμοδιότητα της εποπτικής αρχής σε περίπτωση μεταβολής περιστάσεων που αφορούν την κύρια ή τη μόνη εγκατάσταση, σημείο 26.

υπευθύνου επεξεργασίας στην Ένωση στην οποία λαμβάνονται αποφάσεις σχετικά με τους σκοπούς και τα μέσα της επεξεργασίας και η οποία ασκεί την εξουσία εφαρμογής των εν λόγω αποφάσεων ή αν τούτο συμβαίνει με άλλη εγκατάσταση του υπευθύνου επεξεργασίας στην Ένωση, η οποία θα πρέπει να θεωρηθεί τότε ως η κύρια εγκατάσταση³². Στο πλαίσιο αυτό, διάφορα στοιχεία, όπως η τήρηση πραγματικών αρχείων των δραστηριοτήτων επεξεργασίας δυνάμει του άρθρου 30 του ΓΚΠΔ και η πολιτική προστασίας της ιδιωτικότητας, μπορεί να συνιστούν χρήσιμα στοιχεία για τη διενέργεια της αξιολόγησης³³, τα οποία παρέχουν στον υπεύθυνο επεξεργασίας τη δυνατότητα να αποδείξει τον ισχυρισμό του³⁴.

33. Ωστόσο, το ΕΣΠΔ υπενθυμίζει ότι οι ανωτέρω ισχυρισμοί του υπευθύνου επεξεργασίας υπόκεινται σε έλεγχο από τις εθνικές ΕΑ. Με άλλα λόγια, οι αρμόδιες ΕΑ διατηρούν τη δυνατότητα να αμφισβητήσουν (και να μη δεχθούν) την ανάλυση του υπευθύνου εργασίας βάσει αντικειμενικής εξέτασης των σχετικών πραγματικών περιστατικών, ζητώντας παράλληλα περαιτέρω πληροφορίες, όταν απαιτείται^{35, 36}. Στο πλαίσιο αυτό, οι ΕΑ μπορούν να κάνουν χρήση των εξουσιών τους δυνάμει του άρθρου 58 παράγραφος 1 στοιχείο α) του ΓΚΠΔ για να επικοινωνήσουν με την οικεία εγκατάσταση του υπευθύνου επεξεργασίας ή, εφόσον απαιτείται, να επικαλεστούν την αμοιβαία συνδρομή δυνάμει του άρθρου 61 του ΓΚΠΔ για τη λήψη των αναγκαίων πληροφοριών με τη συνδρομή άλλης ΕΑ³⁷.
34. Όπως επισημάνθηκε στο προηγούμενο τμήμα, ο καθορισμός του τόπου κεντρικής διοίκησης στην Ένωση (π.χ. περιφερειακή έδρα) αποτελεί την αφητηρία προκειμένου οι ΕΑ να μπορέσουν να εξακριβώσουν πού λαμβάνονται ενδεχομένως αποφάσεις σχετικά με τους σκοπούς και τα μέσα της επεξεργασίας και πού ασκείται η εξουσία εφαρμογής των εν λόγω αποφάσεων στην Ένωση. Ωστόσο, σε περίπτωση που καταδειχθεί ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας διαθέτει τόπο κεντρικής διοίκησης στην Ένωση, οι ΕΑ θα πρέπει παρ' όλα αυτά να αξιολογήσουν τον τόπο στον οποίο λαμβάνονται αποφάσεις σχετικά με τον σκοπό και τα μέσα της συγκεκριμένης επεξεργασίας και στον οποίο ασκείται η εξουσία εφαρμογής των εν λόγω αποφάσεων, μεταξύ άλλων σε σχέση με τη ρήτρα «εκτός

³² Βλ. ΕΣΠΔ, Κατευθυντήριες γραμμές 8/2022 για τον προσδιορισμό της επικεφαλής εποπτικής αρχής των υπευθύνων επεξεργασίας ή των εκτελούντων την επεξεργασία, σημείο 21.

³³ ΕΣΠΔ, Κατευθυντήριες γραμμές 8/2022 για τον προσδιορισμό της επικεφαλής εποπτικής αρχής των υπευθύνων επεξεργασίας ή των εκτελούντων την επεξεργασία, σημείο 37.

³⁴ Βλ. επίσης ΕΣΠΔ, Κατευθυντήριες γραμμές 8/2022 για τον προσδιορισμό της επικεφαλής εποπτικής αρχής των υπευθύνων επεξεργασίας ή των εκτελούντων την επεξεργασία, σημείο 25.

³⁵ Βλ. ΕΣΠΔ, Κατευθυντήριες γραμμές 8/2022 για τον προσδιορισμό της επικεφαλής εποπτικής αρχής των υπευθύνων επεξεργασίας ή των εκτελούντων την επεξεργασία, σημείο 37.

³⁶ Επισημαίνεται περαιτέρω ότι, βάσει του άρθρου 55 παράγραφος 1 του ΓΚΠΔ, ερμηνευόμενου σε συνδυασμό με το άρθρο 56 παράγραφος 1 του ΓΚΠΔ, κάθε ΕΑ διατηρεί τη δυνατότητα να ζητήσει πληροφορίες από τον υπεύθυνο επεξεργασίας εάν το ζήτημα δεν αφορά διασυννοριακή επεξεργασία ή δεν έχει διαπιστωθεί ακόμη ότι πραγματοποιείται διασυννοριακή επεξεργασία.

³⁷ Βλ., συναφώς, Internal EDPB Document 6/2020 on preliminary steps to handle a complaint: admissibility and vetting of complaints (εσωτερικό έγγραφο 6/2020 του ΕΣΠΔ σχετικά με τα προκαταρκτικά βήματα για τον χειρισμό καταγγελίας: παραδεκτό και έλεγχος των καταγγελιών), το οποίο εκδόθηκε στις 15 Δεκεμβρίου 2020.

εάν». Οι ΕΑ θα πρέπει να συμφωνήσουν σχετικά με τον κατάλληλο βαθμό λεπτομέρειας της εν λόγω αξιολόγησης, ανάλογα με τη συγκεκριμένη περίπτωση.

35. Όταν οι ΕΑ συμπεραίνουν ότι ο υπεύθυνος επεξεργασίας παρείχε ή δεν παρείχε επαρκείς πληροφορίες προκειμένου να εξακριβωθεί η ύπαρξη κύριας εγκατάστασης κατά την έννοια του άρθρου 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ, θα πρέπει να κοινοποιούν την εν λόγω αξιολόγηση και το συμπέρασμα σε όλες τις άλλες ενδιαφερόμενες ΕΑ, στο πνεύμα του άρθρου 60 παράγραφος 1 του ΓΚΠΔ, και να εξασφαλίζουν έγκαιρη συμφωνία επί του θέματος³⁸. Εάν ο υπεύθυνος επεξεργασία παρείχε επαρκείς πληροφορίες και ο ισχυρισμός του σχετικά με τον προσδιορισμό της κύριας εγκατάστασης επιβεβαιώθηκε από τις ενδιαφερόμενες ΕΑ, η διαπιστωθείσα επικεφαλής ΕΑ μπορεί να ενημερώσει την εν λόγω κύρια εγκατάσταση για τα συμπεράσματα³⁹. Ωστόσο, σε περίπτωση που ο ισχυρισμός αντικρούστηκε από τις ενδιαφερόμενες ΕΑ⁴⁰, η ΕΑ που είναι επιφορτισμένη με τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων θα πρέπει να επικοινωνήσει με τη ενδιαφερόμενη εγκατάσταση και να την ενημερώσει για το σχετικό συμπέρασμα. Η ίδια ΕΑ θα πρέπει να ενημερώσει περαιτέρω την εν λόγω εγκατάσταση για τις πρακτικές συνέπειες, μεταξύ άλλων σε περίπτωση που δεν έχει διαπιστωθεί ποια είναι η επικεφαλής ΕΑ, για το γεγονός ότι ο μηχανισμός μίας στάσης δεν εφαρμόζεται και για το γεγονός ότι, κατά συνέπεια, κάθε ΕΑ παραμένει αρμόδια να ενεργήσει μεμονωμένα, κατά περίπτωση.
36. Τέλος, εάν δεν υπάρχει συναίνεση όσον αφορά τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξαν οι ενδιαφερόμενες ΕΑ, παρά τις περαιτέρω ανταλλαγές στοιχείων σε πνεύμα συνεργασίας, οι ΕΑ μπορούν να υποβάλουν το θέμα στο ΕΣΠΔ δυνάμει του άρθρου 63 του ΓΚΠΔ. Τούτο μπορεί να συμβεί σε περιπτώσεις αντικρουόμενων απόψεων σχετικά με την ενδιαφερόμενη ΕΑ που είναι αρμόδια για την κύρια εγκατάσταση, μέσω της διαδικασίας του άρθρου 65 παράγραφος 1 στοιχείο β) του ΓΚΠΔ, ή, σε περίπτωση που η διαφωνία απορρέει από διαφορετικές ερμηνείες αφηρημένου υποκείμενου νομικού ζητήματος, μέσω της διαδικασίας του άρθρου 64 παράγραφος 2 του ΓΚΠΔ.

3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

37. Κατόπιν του αιτήματος έκδοσης γνώμης που υπέβαλε η γαλλική ΕΑ και βάσει της ανωτέρω ανάλυσης, το ΕΣΠΔ συμπεραίνει, σε σχέση με την ερμηνεία του άρθρου 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ, τα εξής:
- 1) ο «τόπος της κεντρικής διοίκησης» υπευθύνου επεξεργασίας στην Ένωση μπορεί να θεωρηθεί ως κύρια εγκατάσταση κατά την έννοια του άρθρου 4 σημείο 16) στοιχείο α) του ΓΚΠΔ, μόνον εφόσον σε αυτόν λαμβάνονται οι αποφάσεις σχετικά με τον σκοπό και τα μέσα της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ασκείται η εξουσία εφαρμογής των εν λόγω αποφάσεων·
 - 2) ο μηχανισμός μίας στάσης μπορεί να εφαρμοστεί μόνον όταν υπάρχουν στοιχεία που αποδεικνύουν ότι μια από τις εγκαταστάσεις του υπευθύνου επεξεργασίας στην Ένωση λαμβάνει τις

³⁸ Προς τούτο δημιουργήθηκε ειδική ροή στο σύστημα πληροφόρησης για την εσωτερική αγορά το οποίο οι αρχές προστασίας δεδομένων χρησιμοποιούν για τη συνεργασία τους στο πλαίσιο του ΓΚΠΔ.

³⁹ Τούτο δεν αποκλείει οποιαδήποτε επικοινωνία παρακολούθησης από την/τις ΕΑ που διενήργησε/-αν την αρχική έρευνα στον υπεύθυνο επεξεργασίας, εάν είναι διαφορετική/-ές από τη διαπιστωθείσα επικεφαλής ΕΑ.

⁴⁰ Τούτο μπορεί να συμβεί επειδή οι ενδιαφερόμενες ΕΑ συμπεράναν είτε ότι δεν υπάρχει κύρια εγκατάσταση είτε ότι άλλη εγκατάσταση στην Ένωση διαδραματίζει τον συγκεκριμένο ρόλο.

αποφάσεις σχετικά με τους σκοπούς και τα μέσα για τις σχετικές πράξεις επεξεργασίας και ασκεί την εξουσία εφαρμογής των εν λόγω αποφάσεων.

Για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων

Η Πρόεδρος

(Anu Talus)